

Megjegyzések

Egy megyei tanácsi döntéshez

Nagy várakozással tekintettek az MSZMP Szeged Városi Bizottságának tagjai a Csongrád Megyei Tanács legutóbbi ülése elé. A középfokú oktatásban közvetlenül és közvetve érdekelttekkel együtt abban reménykedtek, hogy végre érdemi döntés alapján közoktatási célokra adják át a megyei tanács Közép fásori épületét, megakadályozva a középiskolák kort elerők tanulási, továbbtanulási lehetőségeinek, feltételeinek folyamatos romlását.

A döntés szerint azonban „...a megyei tanács az újszegedi oktatási központját a párt és a városi tanács közti „elszámolásig” nem adja át. Az épület mostani funkciójának bővítését (az egyetemi képzéssel) megyei, városi, egyetemi szakértők dolgozzák ki, miközben vizsgálják, hogyan lehetne a középiskolai szükségseget oldani.” (Délmagyarország, 1989. július 7.)

Ezt a döntést a végrehajtó bizottság elfogadhatatlannak tartja, mert:

— úgy tűnik, hogy az a tanács, amely az eddigiekben lényegében meghatározta az egyes települések fejlődésének lehetőségeit és irányát, ma nem tekinti alapvető érdekének a középiskolák generáció tanulási feltételeinek minimális javítását. Szeged a megye legjelentősebb iskolavárosa. A szegedi középfokú oktatási intézményekben a tanulóknak csupán 54 százaléka helyben lakó (gimnáziumokban 75, szakközépiskolákban 48, szakmunkásképzőkben 50 százalék).

Az 1990/91-es tanévre számolt tanulólétszám fogadáshoz — feltételezve továbbra is a 96 százalékos továbbtanulási arányt — a megyei tanács művelődési osztályának kimutatása sze-

rint is 96 további tanterem szükséges az 1987. évihez képest, s ebből a mai napig 32 épült meg.

— a középiskolák épületeinek egy része aládúcolt, bármikor életveszélyessé válhat. Az iskolák többsége méltatlan körülmények között fogadja tanulóit. Lepusztult, vagy pincéből, egyéb helyiségből kialakított tantermekben folyik az oktatás. Nincs elegendő kollégiumi férőhely, a diákok étkeztetése szényelletes színvonalon és feltételek között történik. Lehetne folytatni a sort. Ilyen körülmények között a kor követelményeinek megfelelő színvonalú oktatónévelő munkáról természetesen szó sem lehet. Éppen ezért meglepő és elfogadhatatlan a döntés, amely a tanácsi testület integritását hangsúlyozva megelégedik a demográfiai hullám okozta feszültségek oldásának sürgető szükségességéről.

Annak, hogy a város középfokú iskoláiban magas színvonalú, a kor követelményeinek megfelelő oktatás folyjon az elkövetkezendő években, alapvető feltétele a megfelelő munkakörülmények biztosítása tanárnak és diáknak egyaránt, s ez mindannyiunknak közös felelőssége.

Ezért a végrehajtó bizottság kéri a megyei tanácsot, vizsgálja felül álláspontját, és nagyobb mértékben járuljon hozzá a közoktatás gondjainak megoldásához, anyagi eszközeivel is támogassa a tervezett 20 tantermes iskola felépítését.

Szeged, 1989. július 10.
MSZMP Szeged Városi Végrehajtó Bizottsága
A fentiekkel a Szegedi Fiatalok Szövetsége egyetért, és csatlakozik az ebben megfogalmazottakhoz.
Szefisz

Kerekasztal Kisteleken

Kisteleken a napokban találkoztak a régi és az új politikai szervezetek: MSZMP, HNF, a Kistelek és Vonzáskörzetének Ifjúsági Tanácsa, az MDF, a tanács, a szakszervezet és a Kiosz vezető képviselői a népfront-székházban.

Egymás megismerésén túl céljuk volt az egyes szervezetek programjainak bemutatása. Sor került a város politikai kérdések megvitatására, s a résztvevők megfogalmazták, hogy a bírálatokon túl elsősorban közös cselekvési lehetőségeket kell találni a város lakói érdekében.

A résztvevők elfogadták, ezután egy-egy részterületen is rendszeresen tartanak véleményfelmérő, javaslattevő, érdekegyeztető tárgyalásokat.

Megkezdődött a nyári egyetem

A XXVI. pedagógiai nyári egyetem 8 napos programját tegnap délelőtt indította útjára Farkas Katalin, a pedagógiai intézet igazgatója. A megnyitóbeszédet Kelemen Elemér művelődési miniszterhelyettes előadása követte. Az előadó elmondta, hogy jellemezte és elemelte a mai iskolarendszerrel kapcsolatos áldatlan állapotokat, felrajzolt egy olyan fejlődési modellt is, mely úgy tűnik, kivetheti a kátyúból a magyar közoktatást.

Ma délelőtt fél 9-től Lóránd Ferenc, az OPI tudományos főmunkatársa tart előadást Az iskola, mint helyi nevelési rendszer címmel. Ezt fél 11-től általános iskolák bemutatkozási követi, majd déli 12 óráig konzultáció kezdődik az általános iskolai kísérletekről.

keresztül Sztálin ajándékozta a magyar népnek, túlfutott a bőrükön érezték ahhoz, hogy ünnepelni tudják.

Valamikor Nagyboldogasszony táján kanyarodtunk be nagyanyámmal a homokos dűlőn, a tanyához, s estig néztük, hogyan születik meg a következő év kenyeré. Mielőtt megszegtük a kenyeret, a kés hegyével keresztet vetettünk rá. Ha leesett egy darab, emlékszem, így tanítottak, fölvettem és megcsókoltam, hiszen Isten teste az. És, ha megszáradt, ha már nem kerülhetett az asztalra, akkor sem vészték ki. Megettük az állatok. Lehetetlen volt, hogy kenyeret valaki kidobjon. Még a gyereket is azzal fenyegették meg az öregek, ha eldobta az uzsonnára vitt cukros-zsiroskenyér végét: „Megver az Isten, te! Elszárad a kezéd!”

Itt az emeleten nincsenek állatok. Itt nemigen lehet mit csinálni a meglehetősen hamar száradó kenyér maradékával. Itt bizony kidobják. És ez az a mozzanat, amire én már soha nem tudom elszánni magam.

Ha kell, anélkül adok pénzt a rászorulóknak, hogy valaha is megkérném tőle. Amíg beengedtek, könyvet küldtem külföldre. Ha úgy hozta a sors, gondolkodás nélkül kifizettem utazó felismerőm szállodai számláját. Ha olyan kedvem volt, egy este megittam az egész ösztöndíjam, sőt, másokat is rábírtam erre. De a mozzanat, hogy akár egy 10 fillért érő kenyérdarabot eldobjak, nincs beépítve a kezembe. Elképzelteltem, hogy lássam, amint a szemétdobóban Isten hull alá.

Zelei Miklós

Alsóvárosi tudósítás

A szeged-alsóvárosi gótikus ferences templom és kolostor együttese Pannonhalmán az ország legjelentősebb középkori kolostora. Ezt a rangot nagyméretű gótikus templomával, gótikus káptalantermével, az újonnan feltárt gótikus műrészletekben gazdag kolostorszárnyával és több száz műtárgyból álló egyházművészeti gyűjteményével érdemelte ki.

Hasonló korú és méretű analógiája a kolozsvári Farkas utcai református templom, Gótikus káptalanterem a mai Magyarországban Sopronban, Szécsényben és Gyöngyösön található még, de egyik kolostor sem vetekedhet a szegedi méretével és történelmi társadalomszervező erejével.

A szeged-alsóvárosi kolostor a nehéz időkben való nemzeti helytállás szimbóluma. A török időkben a megszállt területeken elnéptelenedtek a kolostorok, a népet elhagyták szellemi és politikai vezetői. Nem így történt ez Szegeden, ahol a barátok a lelkipásztori tevékenységük mellett, az ott élő magyar közösség szervezői, tanárai és orvosai voltak. Középkori eredetű könyvtárunk, középkori orvosi könyvek sorát tartalmazta. Ez a könyvtár reméljük, lappang valahol, és legalább részben visszakerülhet eredeti helyére. A ferencesek toleranciakészségét fémjelzi, hogy a XVI. században jól megfértek protestáns testvéreikkel egy templomban, nagyjából megelégedve azt.

A XVII–XVIII. században főiskolai oktatás is folyt a kolostorban. Elkezdtek II. József rendház-felosztási akcióját is. Egészen 1951-ig élt a mintegy 500 éves folyamatos szellemi kultúra a falak között. A folyamatos átalakítások fémjelző tárgyi emlékek a két középkori miseruha, egy gótikus és egy reneszánsz kehely. A kincstárral együtt ezek elcsomagolva, megvannak.

Az 1980-as években megindult helyreállítás a templom fedélszékeinek konzerválásával, a tető újralécezésével és újacserepezésével kezdődött. Időközben a toronysisak vörösréz borítást kapott, és a toronytest barokk emeletei új vakolatot és zsugálatokat kaptak. Ezek a munkák lendületesen haladtak, azonban a középkori falak kutatása, vizsgálata már aprólékos elmélyülést kívánt. Feltárultak az eddig befalazott gótikus ablakok. Előkerültek a régi kapuk részletei is. Közben megkezdte az OMF tárgyalásait a kolostor ideálisabb hasznosítása érdekében, ahol addig szociális otthon működött. A legideálisabb, történelmi hagyományokra való tekintettel, a Ferences

Rend céljaira való visszaállítás lett volna. Az ismert politikai környezetben ez nehezen lehetett elfogadható. Az óvatossággal haladás és a következetesség eredménnyel járt. Ma már beszámolhatunk róla, hogy a kolostor eredeti tulajdonosa, a Ferences Rend ismét birtokba veheti épületeit. Szeged Megyei Város Tanácsának elnöke, Csonka István ígéretet tett a kolostor 1989. december 31-ig való kiürítésére. A Ferences Rend képviselőjeként 1989. szeptember 1-jén ferences atya veszi át a plébánia vezetését. Amint az épület a helyreállítás során lakhatóvá válik, a Ferences Rend paptanárképző kollégiumát helyeznék el a kolostorba. Szeged szerencsés adottsága, hogy a Hittudományi Főiskola egy városban van a JATE Bölcsészettudományi Karával. A kitűnő ferencesgyűjtemény pedig pusztán létével is szolgálja majd azt az emelkedett légkört, amely kívánatos a paptanárképzés szelleméhez. A közel 40 éves szünetben a sajátos alsóvárosi légkör és néprajzi környezet megőrzésén Bálint Sándor néprajztudós professzor munkálkodott, akinek könyvtára és szakrális néprajzi gyűjteménye is helyet kapna a kolostor falai között. Remélhetőleg lesznek követői kutatásunknak, a fiatal ferences atyák között is, és akkor a kolostor a szakrális néprajzi kutatás hazai bázisa is lehet.

Most a gótikus káptalanterem, gótikus idomú tetejét építjük. A napokban elkészült a boltozat védőtetője, lebontottuk a régi, idomtalant tetőt, állványozzák és vakolják a torony két gótikus szintjét, épül a zsinórpád, és lent a földön összeállítják a tetőidomot. A tető 1989. szeptember elejére készül el.

Az OMF erejéhez mérten támogatja a helyreállítást, nyilván a sokat emlegetett 2,7 millió forintot részvé-

telünk meg fogja háladni. Ez az összeg egy korábbi pénzügyi tervezés egyik adata volt, előirányzat, becsült költség. A cél a helyreállítás szakszerű és maradéktalan elvégzése. Az alsóvárosi munkálatoknál az OMF nem pénzt ad, hanem anyagot vásárol, és munkáit bérlet fizeti. Minden tétel pontosan kimutatott, és bárki számára hozzáférhető.

A káptalanterem-tetőhöz Tolcsváról hoztunk 20 m hosszú rönkfákat, közúti biztosítással. Míndszentem különleges fűrésztelében szabták azokat a kívánt keresztmetszetre. A tetőfedés céljára 13000 piros hódfarkcserép érkezett 22 raklapon Csornáról. A szállítás és lerakás alatt 30–50 db cserép tört el. A bálák ma is megtekinthetők az elkerített területen. Vita a vélt veszélyről volt, ugyanis 3 napig nem a kerített területen álltak a bálák, mert nem volt közterület-foglalási engedély. Az alsóvárosi gyerekek tisztelték templomuk ügyét, és nem törték a három nap alatt egyetlen cserépet sem. Az OMF gyűjti a régi cserépeket is, mert patinás fedést a régi-ek által tud elérni. Ezért a régi káptalanterem fedését úgy szedték le a dolgozók, hogy egyetlen cserép sem ment veszendőbe, és külön átválogatták azokat típusonként. Ez aprólékos, időigényes, de hasznos munka volt, kétségtelenül lassabb, mintha markolóval történe a bontás. Sem cserép, sem fa itt nem mehet veszendőbe.

A munkák állásáról kaptuk a hírt, hogy a természetcsapás-jellegű felhőszakadás nyomán víz jutott a sekrestyébe. Június 27-én, kedden, a már védőtetővel ellátott boltozatok fölül dolgozóink daruval emelték le a régi tető kontúrjait kirajzoló legnagyobb szelemeket. A munka közben, a kiemelt fák töveinél adódott nyílásokon hatolt be a víz az óriás zivatar alkalmával. Természetesen a nyílásokat azonnal elfedték. Az ázásnak nem szabad megismétlődnie. Számunkra a dolgozó két tanulsággal szolgálhat. Munkánkon természetcsapás sem vehet erőt, teljesítményünkkel pedig a legszigorúbb plébánosnak is elégedettnek kell lennie.

Bugár-Mészáros Károly
műemléki felügyelő

Függelék a tudósításhoz

Bugár-Mészáros Károly nyilvánvalóan jószándékú jelentésével engem, az Alsóvárosban élő polgárnak, egyetlen bajom van: fővárosi rálátással íródott. Onnan, fölről biztosan másként hatnak az itteni tények, melyeket én akarva sem kerülhetek ki, mivel az év minden napján átmegyek a Mátyás téren és elég gyakran járok a templomban. Így én is nyomon követhetem az építészeti felújítás és művészettörténeti feltárás igen hosszadalmas, hadd mondjam: tűrhetetlenül vontatott menetét. A szerző „aprólékos elmélyülésről” szól, mintha egybe lehetne mosni a körültekintő kutatást, mely a templomban évekként elvégződött, és a söröző-újságolvasó-focizó OMF-brigád ténykedését.

Bugár-Mészáros beszámoló arról, hogy „a toronysisak vörösrézborítást kapott és a toronytest barokk emeletei új vakolatot és zsugálatokat kaptak”. Elfelelő viszont hozzátenni, hogy mindez a korábbi plébános — néhai Hamvas István —

nehézséget nem ismerő harcainak és az egyház pénzének köszönhető. Az 1983-ban befejeződött felújításra csupán kétszáz ezer forintot áldozott a műemléki felügyelőség, az egyház viszont három és félmilliót.

A Csongrád megyei felügyelő elhallgat még egy tényt: 1987. februárjában Mende Ferenc, az OMF igazgatója, Udvardy József megyés püspök és Lénárd György plébános megegyezett a felújítás menetében. Ennek szellemében a meg-

állapodás úgy szült, hogy még abban az évben elkezdődik a sekrestye tetőzetének teljes cseréje, a templom falának újravakolása — újabb adat arra, hogy a kutatás már befejeződött! — valamint az ablakok és a két oldalbejárat eredeti formában való visszaállítása. A megbeszélésen a plébános külföldi segítséget is ígért, ám ehhez részletes költségvetésre volt szüksége. Az okmányt a mai napig nem kapta meg.

No persze nem lenne nagy baj, ha az OMF időkben

elvégezte volna azt, amit ígért. Ezzel szemben a sekrestye tetőzetének cseréje idén májusban kezdődött el, kitéve a pusztulásnak egy gyönyörű, 1764-ben készült faragott szekrényt. A sekrestyét használt régi káptalan terem a májusi bevédel előtt és azóta is beázik. Az sem biztos, hogy egy ötszáz esztendő épületnek jót tesz, ha négy-öt évig vakolat nélkül „szélloznak” a falai.

Bugár-Mészáros nem szól róla, de az ügyet ismerő tudja, hogy gyakran hangzik el az a megjegyzés: „a pap akadékoskodása miatt nem halad a munka”. A pap, azaz Lénárd plébános úr 1986 őszétől hadakozik. Csak egy dolgot szeretne: megmenteni „Pannonhalmán az ország legjelentősebb középkori kolostorát”. Azon, hogy nyugtalan, én egyáltalán nem csodálkoztam: a legutóbbi nagy esőnél beázott újra a sekrestye és a plébános lakrészében még a konektorból is foly a víz...

Dlusztus Imre

Mindig pazarlok. Nem tudom, így van-e, a család gyakran a fejemhez vágja. De, mert pazarol a család is, engem kizárólag akkor piszkálnak, amikor őket nem hagyom pazarolni. És ez az anyagi javak egyetlen egyesére vonatkozik, a kenyérre. Már réges-rég nem lehet szeletelni, annyira kemény, de én még szeletelem, odateszem a reggelihez, a vacsorához. A közös ebédet a rohamléptekben előretörő társadalmi fejlődés megfosztotta a családokat. A lépcsőzetes munkakezdes gyakran a közös reggelihez is, s vannak ma már, nem kevesen, akiket a gazdasági romlás fosztott meg reggelitől, ebédetől, vacsorától.

Nem vagyok zsugori. Pazarló se, ahhoz jóval több pénz kellene, mint amennyi a mi szakmánkban Magyarországon megterem. A kenyérrel való takarékos bánásmódomnak más a története.

Ilyenkor Péter-Pál után mindig volt egy reggel, amikor nagyanyám ünnepelőbe öltözött, vagyis feketebe, és a szegedi nagytájbán, nem túl messze a jugoszláv határtól, a szovjet lakótanya mentében, elindultunk ki a tanyára. Ahová akkor már nemcsak hogy megérkezett a cséplőgép, hanem dolgozott is. A körmostraktorról átvett szíj hajtotta a gépet, szállt a por, a pelyva. Főnt, a gép tetején erős és barna férfiak rakták a dobba a kéréket. Lent a zsákba ömlött a búza, a másik oldalon meg jött ki a szalma.

Egy szocreál film nagyjelenete.

De, ha ezt a filmet nem kamerával, hanem röntgengéppel forgatjuk tovább, egész más derül ki.

Nem ide tartozom

Ezek az emberek egyéniségüket őrizték azokban a mindent egyformásító időkben, a szerveződések világában. Hiszen tudták, hogy az ő földjüket nagyüzemi módon nem lehet megművelni. A homok ravasz. Párszáz méterenként változtatja a tulajdonságait. Itt csak a krumpli hoz jól, ott a búza, amott a rozs, ide tőknek, oda dinnyének kell kerülnie... Ki kell azt tapasztalni, több nemzedéknek.

És valami mást is őriztek magukban, ami ugyan csak szembe állította őket azzal a világgal. Egy másik tudást, Istent. A kenyér pedig, így tanultuk, Isten teste.

Az aratás, a cséplés közvetlenül a megtestesülés ünnepeivel kötődött össze a forró nyári napokat. Advent négy vasárnapjával, a karácsony éjjeli misével, a hajnali misével és az ünnepivel. A megkövetelt szent István első vortanúval. És kiskarácsonnyal, amit ma már nagyon kevesen tudnak, hogy mikor van, s kizárólag a fejfájás, a másnaposság napjaként marad meg emlékeztetőnkben. Kiskarácsony január elseje. Aztán következnek január hatodiká, Vízkereszt. Vízkereszt után hat vasárnapon át készülünk a böjtbevezető időhöz, s lassan-lassan megérkezünk a Húsvéthoz, Szent Péter és Pál, majd augusztus 15-én Nagyboldogasszony napjához. Amit Szent István király ünnepe követ.

Igy tartották ezt akkor számon, mert azt az újalkotmányt, amit Rákosi-